

Articulus duodecimus.

Vitam æternam.

I. SANCTI apostoli, duces nostri, Symbolum, quo fidei nostræ summa continetur, æternæ vitæ articulo claudi, et terminari voluerunt; tum quia post carnis resurrectionem nihil aliud fidelibus expectandum est, nisi æternæ vitæ præmium; tum vero, ut perfecta illa felicitas, et bonis omnibus cumulata nobis semper ante oculos versaretur, doceremurque in ea mentem, et cogitationes nostras omnes defigendas esse. Quare Parochi in erudiendis fidelibus numquam intermittunt, præmiis æternæ vitæ propositis, eorum animos accendere; ut, quæcumque vel difficillima Christiani nominis causa subeunda esse docuerint, facilia, atque adeo jucunda existiment, promptioresque ad parendum Deo, et alacriores redantur.

2. Sed quoniam sub his verbis, quæ ad beatitudinem nostram declarandam hoc loco usurpantur, plurima mysteria in occulto latent, ea sic aperienda sunt, ut, quantum cujusque ingenium ferat, omnibus patere possint. Admonendi igitur sunt fideles his vocibus, Vitam æternam, non magis perpetuitatem vitæ, cui etiam dæmones, sceleratique homines addicti sunt, quam in perpetuitate beatitudinem, quæ beatorum desiderium expleat, significari. Atque ita intelligebat legis peritus ille, qui a Domino salvatore nostro, quid sibi faciendum esset, ut vitam æternam possideret, in evangelio quæsivit: ¹ perinde ac si diceret: Quænam mihi præstanda sunt, ut ad eum locum, ubi perfecta felicitate frui liceat, perveniam? In hunc vero sensum sacræ litteræ hæc verba accipiunt, ut multis in locis licet animadvertere.²

3. Hoc vero potissimum nomine summa illa beatitudo appellata est, ne quis existimaret eam in rebus corporeis, et caducis, quæ æterna esse non possunt, consistere. Neque enim enim hæc ipsa beatitudinis vox satis explicare poterat, quod quærebatur; præsertim cum non defuerint homines ina-

quæ sita non est in rebus corporeis et caducis, sed in divinis,

¹ Matt. XIX. 16. Marc. X. 17; Luc. XVIII. 18. — ² Matth. XXV. 46. Joan. III. 15. Rom. VI. 23.

nis cujusdam sapientiæ opinione inflati, qui summum bonum in iis rebus ponerent, quæ percipiuntur sensibus; hæc enim pereunt, et veterascunt: beatitudo vero nullo temporis termino definienda est; quin potius terrena hæc longissime a vera felicitate absunt: a qua is quam maxime recedit, qui mundi amore, et desiderio tenetur; scriptum est enim Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo; et paulo post: Mundus transit, et concupiscentia ejus.¹ Hæc igitur Parochi fidelium mentibus imprimenda diligenter curabunt, ut mortalia contemnere, nullamque in hac vita, in qua non cives,² sed advenæ sumus, felicitatem obtineri posse in animum inducant. Quamquam hic etiam spe beati merito dicemur, si abnegantes impietatem, ac sæcularia desideria, sobrie, et juste, et pie vixerimus in hoc sæculo, expectantes beatam spem, et adventum gloriæ magni Dei, et salvatoris nostri Jesu Christi.³ Hæc autem cum permulti, qui sibi ipsi sapientes videbantur, minus intelligerent, et in hac vita felicitatem quærendam putarent, stulti facti sunt, et in maximas calamitates inciderunt.⁴

Sed illud præterea ex vi hujus nominis, Vitam æternam, percipimus, semel adeptam felicitatem amitti numquam posse, ut falso nonnulli suspicati sunt; nam felicitas ex omnibus bonis sine ulla mali admixtione cumulatur: quæ cum hominis desiderium expleat, in æterna vita necessario consistit; neque enim potest beatus non magnopere velle ut illis bonis, quæ adeptus est, sibi perpetuo frui liceat. Quare, nisi ea possessio stabilis, et certa sit, maximo cruciatu timoris angatur, necesse est.

4. *et inamissibilis est.*

VERUM, quanta sit beatorum, qui in cælesti patria vivunt, felicitas, eaque ab ipsis tantum, præterea a nemine, comprehendendi possit, hæc ipsæ voces, cum vitam beatam dicimus, satis demonstrant; nam cum ad rem aliquam significandam eo nomine utimur, quod cum multis aliis commune est, facile intelligimus deesse propriam vocem, qua res illa plane exprimatur. Cum igitur felicitas iis vocibus declaretur, quæ non magis in beatos, quam in omnes, qui perpetuo vivant,

5. *Æterna beatitudo verbis explicari nequit.*

¹ I. Joan. II. 15. 17. — ² I. Petr. II. 11. — ³ Tit. II. 13. — ⁴ Rom. I. 22.

recte conveniunt, hoc nobis argumento esse potest, altio-rem, et præstantiorem quamdam rem esse, quam ut proprio vocabulo perfecte significare ejus rationem possimus; nam etsi plurima alia nomina cælesti huic beatitudini in sacris litteris tribuantur, cujusmodi sunt, regnum Dei, Christi, cælorum, paradus, sancta civitas, nova Hierusalem, domus patris :¹ tamen perspicuum est, nullum ex iis ad ejus magnitudinem explicandam satis esse.

6. Quare Parochi hoc loco oblatam sibi occasionem non prætermittent, fideles tam amplis præmiis, quæ vitæ æternæ nomine declarantur, ad pietatem, justitiam, et omnia Christianæ religionis officia invitandi. Constat enim vitam in maximis bonis, quæ natura expetuntur, numerari solere; atqui hoc potissimum bono, cum vitam æternam dicimus, beatitudo definitur. Quod si exigua hac, et calamitosa vita, quæ tot, et tam variis miseriis subjecta est, ut mors verius dicenda sit, nihil magis amatur, nihil aut carius, aut jucundius esse potest : quo tandem animi studio, qua contentione æternam illam vitam quærere debemus, quæ defunctis omnibus malis, perfectam, et absolutam bonorum omnium rationem conjunctam habet? nam, ut sancti Patres tradiderunt, æternæ vitæ felicitas omnium malorum liberatione, et bonorum adeptione definienda est.² De malis clarissima sunt sanctarum litterarum testimonia; scriptum est enim in Apocalypsi : Non esurient, neque sitient amplius, nec cadet super illos sol, neque ullus æstus;³ et rursus : Absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum : et mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, quia prima abierunt;⁴ Jam vero beatorum immensa gloria, innumeraque solidæ lætitiæ, et voluptatis genera futura sunt : cujus gloriæ magnitudinem cum animus noster capere, aut illa in animos nostros penetrare nullo modo possit; necesse est, nos in illam, nempe in gaudium Domini, introire; ut eo circumfusi, mentis desiderium cumulate expleamus.

¹ Marc. IX. 46.; Act. XIV. 21.; 1. Cor. VI. 9.; Eph. V. 5.; 2. Petr. I. 11.; Matth. VII. 21.; Luc. XXIII. 43.; Apoc. III. 12. XXI. 2. 10. — ² Chrys. Epist. I. ad Theod. lapsum, n. 10.; August. de Civ. Dei, l. XXII. c. 30. — ³ Apoc. VII. 16. — ⁴ Ibid. XXI. 4.

QUAMVIS autem, ut sanctus Augustinus scribit, facilius mala, quibus carituri sumus, quam bona, ac voluptates, quas hausuri sumus, numerari posse videantur :¹ danda tamen erit opera, ut quæ fideles summæ illius felicitatis adipiscendæ cupiditate inflammare poterunt, breviter, et dilucide explicentur. Sed illa in primis distinctione uti oportebit, quam a gravissimis divinarum rerum scriptoribus accepimus; ii enim duo bonorum genera esse statuunt, quorum alterum ad beatitudinis naturam pertinet : alterum ipsam beatitudinem consequitur; quare illa essentialia, hæc vero accessoria bona, docendi causa, appellarunt.

Ac solida quidem beatitudo, quam essentialem communi nomine licet vocare, in eo sita est, ut Deum videamus, ejusque pulchritudine fruamur, qui est omnis bonitatis, ac perfectionis fons, et principium. Hæc est vita æterna, inquit Christus dominus, ut cognoscant te, solum Deum verum, et quem misisti Jesum Christum :² quam sententiam sanctus Joannes videtur interpretari, cum ait : Charissimi, nunc filii Dei sumus : et nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est.³ Significat enim beatitudinem ex iis duobus constare; tum quod Deum intuebimur, qualis in natura sua, ac substantia est; tum quod veluti dii efficiemur; nam qui illo fruuntur, quamvis propriam substantiam retineant, admirabilem tamen quamdam, et prope divinam formam induunt, ut Diï potius quam homines videantur.

Hoc autem cur ita fiat, ex eo perspicuum est, quod unaquæque res vel ex ejus essentia, vel ex ejus similitudine, et specie cognoscitur. At quoniam nihil est Deo simile, cujus similitudinis adjumento ad perfectam ejus notitiam pervenire possimus: consequens est, ut ejus naturam, et essentiam videre nemini liceat, nisi hæc eadem divina essentia se nobis conjunxerit; atque id Apostoli verba illa significant : Videmus nunc per speculum in ænigmate : tunc autem facie ad faciem;⁴ nam quod inquit, in ænigmate, interpretatur sanctus Augustinus, in similitudine ad Deum intelligendum accommodata.⁵ Quod etiam sanctus Dionysius aperte ostendit, cum affirmat, nulla

¹ Serm. CXXVII. n. 3. — ² Joan. XVII. 3. — ³ 1. Joan. III. 2. — ⁴ 1. Cor. XIII. 12. — ⁵ De Trin. lib. XV. c. 9.

7.
Beatitudo duplex, essentialis et accidentalis.

8.
Beatitudo essentialis duobus constat, nempe quod Deum intuebimur, et quod veluti dii efficiemur.

9.

inferiorum similitudine superiora percipi posse;¹ neque enim ex alicujus rei corporeæ similitudine, ejus, quæ corpore careat, essentia, et substantia cognosci potest; cum præsertim necesse sit, rerum similitudines minus concretionis habere, et magis spirituales esse, quam res ipsas, quarum imaginem referunt: quemadmodum in omnium rerum cognitione facile experimur. Quoniam vero fieri non potest, ut alicujus rei creatæ similitudo æque pura, et spiritualis, ac Deus ipse est, reperiatur; ita fit, ut ex nulla similitudine divinam essentiam perfecte intelligere possimus. Accedit etiam, quod omnes creatæ res certis perfectionis terminis circumscribuntur: at Deus infinitus est, neque ullius rei creatæ similitudo ejus immensitatem capere potest.

Quocirca una illa ratio divinæ substantiæ cognoscendæ relinquatur, ut ea se nobis jungat, et incredibili quodam modo intelligentiam nostram altius extollat, atque ita idonei ad ejus naturæ speciem contemplandam reddamur: id vero lumine gloriæ assequemur, cum eo splendore illustrati, Deum lumen verum in ejus lumine videbimus; nam beati Deum præsentem semper intuentur: quo quidem dono, omnium maximo, et præstantissimo, divinæ essentiæ participes effecti, vera,² et solida beatitudine potiuntur: quam nos ita credere debemus, ut eam etiam Dei benignitate cum certa spe nobis expectandam esse in Symbolo Patrum definitum sit; inquit enim: Expecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi sæculi.

10.

per lumen gloriæ.

11. Divina hæc plane sunt, neque ullis verbis explicari, aut cogitatione comprehendere a nobis possunt. Verum licet aliquam hujus beatitudinis imaginem in iis etiam rebus, quæ sensu percipiuntur, cernere. Nam quemadmodum ferrum, admoto igni, ignem concipit, et, quamvis ejus substantia non mutetur, fit tamen, ut diversum quidpiam, nimirum ignis, esse videatur: eodem modo, qui in cælestem illam gloriam admissi sunt, Dei amore inflammati, ita afficiuntur, cum tamen id, quod sunt, esse non desinant, ut multo magis distare ab iis, qui in hac vita sunt, merito dici possint, quam ferrum candens ab eo, quod nullam caloris vim in se conti-

¹ Dionys. de divin. nom. cap. I. — ² 2. Petr. 1. 4.

neat. Ut igitur rem paucis complectamur, summa illa, et absoluta beatitudo, quam essentialem vocamus, in Dei possessione constituenda est. Quid enim ei ad perfectam felicitatem deesse potest, qui Deum optimum, et perfectissimum possidet?

VERUM ad illam tamen quædam accedunt ornamenta, omnibus beatis communia; quæ quoniam ab humana ratione minus remota sunt, vehementius quoque animos nostros commovere, et excitare solent. Hujus generis ea sunt, de quibus Apostolus ad Romanos videtur intelligere: Gloria et honor, et pax omni operanti bonum;³ nam gloria quidem beati perfruentur, non illa solum, quam tandem essentialem beatitudinem, vel cum ejus natura maxime conjunctam esse ostendimus: sed ea etiam, quæ constat ex clara, et aperta notitia, quam singuli de alterius eximia et præstanti dignitate habituri sunt. At vero quantus ille honor existimandus est, qui eis a Domino tribuitur, cum non amplius servi, sed amici, fratres, ac filii Dei vocentur? quare ita electos suos amantissimis, et honorificentissimis verbis Salvator noster compellabit: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum:⁴ ut merito liceat exclamare: Nimis honorificati sunt amici tui, Deus.⁴ Sed laudibus etiam a Christo domino coram patre cælesti, et angelis ejus celebrabuntur. Præterea, si hoc commune omnibus hominibus desiderium natura ingenuit honoris, qui a viris sapientia præstantibus habeatur, quod eos locupletissimos virtutis suæ testes fore existiment, quantum beatorum gloriæ accessurum putamus, quod alius alium summo honore prosequetur?

Infinita esset omnium oblectationum enumeratio, quibus beatorum gloria cumulata erit, ac ne cogitatione quidem fingere eas possumus. Sed tamen hoc fidelibus persuasum esse debet, quæcumque nobis jucunda in hac vita contingere, vel etiam optari queant, sive ea ad mentis cognitionem, sive ad corporis perfectum habitum pertineant, earum rerum omnium copiis beatam cælestium vitam circumfluere: quamvis hoc altiore quodam modo, quam oculus vidit, aut auris audivit,

¹ Eadm. lib. de simill. Anselmi. c. LXVII. — ² Rom. II. 10. — ³ Matth. XXV. 34. — ⁴ Psalm. CXXXVIII. 17.

12.

Beatitudo accessoria consistit in copia honorum honoris, anima et corporis,

13.

aut in cor hominis ascendit, fieri Apostolus affirmat;¹ nam corpus quidem, quod antea crassum, et concretum erat, cum in caelo, detracta mortalitate, tenue, et spiritale effectum fuerit, nullis amplius alimentis indigebit; anima autem æterno gloriæ pabulo, quod magni illius convivii auctor transiens omnibus ministrabit,² cum summa voluptate exsaturabitur. Quis vero pretiosas vestes, aut regales corporis ornatus desiderare poterit, ubi nullus harum rerum usus futurus sit, omnesque immortalitate, et splendore amicti, et sempiternæ gloriæ corona ornati erunt? Sed si amplæ etiam, et magnificæ domus possessio ad humanam felicitatem pertinet; quid caelo ipso, quod Dei claritate undique collustratur, vel amplius, vel magnificentius cogitari potest? Quare Propheta, cum ejus domicilii pulchritudinem sibi ante oculos poneret, et ad beatas illas sedes perveniendi cupiditate arderet: Quam dilecta, inquit, tabernacula tua Domine virtutum! Concupiscit, et deficit anima mea in atria Domini. Cor meum, et caro mea exsultaverunt in Deum vivum.³

14. *Certa ratio acquirenda beatitudinis.*

Atque, ut hic sit omnium fidelium animus, hæc communis omnium vox, quemadmodum Parochi vehementer optare, ita etiam omni studio curare debent; nam in domo Patris mei, inquit Dominus, mansiones multæ sunt,⁴ in quibus majora, et minora præmia, ut quisque promeritus erit, reddentur. Qui enim parce seminat, parce et metet: et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet. Quare non solum ad eam beatitudinem fideles excitabunt, verum etiam ejus consequendæ certam rationem hanc esse frequenter monebunt, ut fide, et caritate instructi, et in oratione, et sacramentorum salutari usu perseverantes, ad omnia benignitatis officia in proximos se exercent; ita enim Dei misericordia fiet, qui beatam illam gloriam diligentibus se præparavit, ut aliquando impleatur, quod dictum est per Prophetam: Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, et in tabernaculis fiduciæ, et in requie opulenta.⁵

¹ 1. Cor. II. 9. — ² Luc. XII. 37. — ³ Psalm. LXXXIII. 1. — ⁴ Joan. XIV. 2. — ⁵ 2. Cor. IX. 6. — ⁶ Isai. XXXII. 18.

Pars Secunda.

DE SACRAMENTIS.

UM omnis Christianæ doctrinæ pars Pastoris scientiam, diligentiamque desiderat: tum sacramentorum disciplina, quæ et Dei jussu necessaria, et utilitate uberrima est, Parochi facultatem, et industriam postulat singularem; ut ejus accurata, et frequenti perceptione fideles tales evadant, quibus præstantissimæ, ac sanctissimæ res digne et salutariter impertiri possint, et sacerdotes ab illa divini interdicti regula non discedant: Nolite sanctum dare canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos.¹

1. *Scientia de sacramentis Pastori necessaria.*

NOMEN. Principio igitur, quoniam universe de toto genere sacramentorum agendum est, ab ipsius nominis vi, atque notione oportet incipere, ejusque ambiguum significationem explanare; ut, quæ hujus verbi sententia hoc loco propria sit, facilius intelligatur. Quare docendi sunt fideles, sacramenti nomen, quod ad propositam rem attinet, aliter a profanis, quam a sacris scriptoribus, acceptum esse; nam alii auctores sacramenti nomine obligationem illam significari voluerunt, cum jurati aliquo servitutis vinculo obstringimur; ex quo jusjurandum, quo se milites fidelem operam reipublicæ præsturos pollicentur, sacramentum militare dictum est; atque hæc frequentissima hujus vocabuli significatio apud illos videtur fuisse.

2. *Sacramenti nomine designatur juramentum,*

Verum apud Latinos patres, qui res divinas scriptis traderunt, sacramenti nomen aliquam rem sacram, quæ in occulto latet, declarat: quemadmodum Græci, ad eandem rem significandam, mysterii vocabulo usi sunt. In eam vero sententiam sacramenti vocem accipiendam esse intelligimus, cum ad Ephesios scribitur: Ut notum faceret nobis sacramentum voluntatis suæ.² Deinde ad Timotheum: Magnum est

vel res sacra abdita atque occulta;

¹ Matth. VII. 6. — ² Eph. I. 9.